

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

MUSIQIY TA'LIM JARAYONIDA TALABALARNING TINGLASH KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH

Avloqulov Dilovar Haitbobyevich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

'Maktabgacha ta'lim' kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: *Musiqá savodiga ega bo'lmagan ham yoqimli ashula ayta olishi, hatto musiqá asbobida chalishni ham eplaydilar. Ammo musiqá o'qituvchisining kasbiy faoliyati ko'pincha notanish, yangi musiqá asarlarini o'zlashtirish va o'rgatishni talab etadi. Shu nuqtayi nazardan o'qituvchi musiqá yozuvi va uning nazariy qonuniyatlarini puxta bilishi shart.*

Kalit so'zlar: *musiqá asbobi, pedagogik texnologiya, kasb qobiliyati, komponent, tinglash kompetensiyasi, musiqá savodi.*

O'z musiqiy faoliyatini dastur asosida amalga oshirishga tayyorlanayotgan bo'lajak musiqá o'qituvchilari musiqá cholg'u asboblarini yaxshi chalishi, ifodali qo'shiq aytishni bilishi, maktab musiqá repertuarini o'rganishi, o'zbek musiqá tarixi, jahon musiqasi tarixi kabi qator musiqiy fanlar bo'yicha puxta bilim va malakalarga ega bo'lishi nazarda tutiladi. Musiqá savodiga ega bo'lmagan ham yoqimli ashula ayta olishi, hatto musiqá asbobida chalishni ham eplaydilar. Ammo musiqá o'qituvchisining kasbiy faoliyati ko'pincha notanish, yangi musiqá asarlarini o'zlashtirish va o'rgatishni talab etadi. Shu nuqtayi nazardan o'qituvchi musiqá yozuvi va uning nazariy qonuniyatlarini puxta bilishi shart. Shu bilan birga ta'lim jarayonlariga yangicha yondoshish, pedagogik texnologiyalardan unumli hamda o'rinli foydalanish zarurdir. Zamonaviy pedagogik texnologiyani amalda qo'llash jiddiy jarayon bo'lib, o'qituvchidan katta mahorat va malaka talab etadi. Xususan, o'quvchining tarbiyalanganlik darajasi va ruhiy holatini bilish, o'quvchilar jamoasi yosh xususiyatlariga mos tarzda rivojlanish darajasini aniqlash maqsadida diagnostika qilish lozim. Pedagogning kasb qobiliyati, faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari shu jarayonda to'la namoyon bo'ladi. O'quvchining mukammal ta'lim va tarbiya olishi uchun nimalarga e'tibor berish kerak, o'quvchi shaxsida komil insonning tarkib topishida qanday qonuniyat va tamoyillarga amal qilinadi, qaysi metod va texnologiyalar samara beradi, ta'lim mazmuni nimalarni o'z ichiga olishi kerak, qanday vositalardan foydalanish mumkin kabi xilma - xil savollarga pedagogik texnologiya asosidagi yondoshuv aniq javob bera oladi. Pedagogik texnologiya turlicha ta'riflanayotgan bo'lsa-da, uning mohiyatini o'quv jarayonini

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

har tomonlama mukammal loyihalashtirish, aniq maqsadlar qo'yish va ularga garovli erishish, rejalashtirilayotgan natijani amalga oshirish imkonini beruvchi uzviy bog'langan komponentlar majmui deb tushunish mumkin.

Tinglash kompetensiyasi:

- Jonli nutq va audio materialning umumiy mavzusi yuzasidan tilga olingan tafsilotlarni belgilay olish;
- Audio yoki video materialda berilgan ma'lumotlarni yozma va grafik rasm ko'rnishida ifodalay olish;
- So'roq gap, darak gap, undov gaplar va kinoya ohangdagi farqni tushuna olish;
- Tinglagan nutqni kommunikativ baholay olish;
- Eshitganlar asosida xulosa qilish va xulosani dalillar bilan asoslay olish

Ma'lumotlar, o'qituvchilar bilan o'tkazilgan suhbatlar tahlili ko'rsatishicha ko'pgina maktablar musiqa darslarida pedagogik texnologiyalarning qo'llanishi epizodik tarzda kechmoqda. Bunga asosiy sabab zamonaviy dastur va ishlanmalarning, talab darajasidagi o'quv vositalarining yetarli emasligi, musiqa darslarining haftada bir soatni tashkil qilishi, ba'zi musiqa o'qituvchilarining pedagogik texnologiyalar nazariyasi, amaliyoti haqidagi bilimlarining yetarli emasligida va buning natijasida musiqachi- o'qituvchilarning pedagogik texnologiyalarni joriy qilishdagi qiyinchiliklari hozirgi davrda musiqa ta'limida pedagogik texnologiyalarni qo'llash asosida o'qitish samaradorligini pasaytiruvchi asosiy omillar bo'lib qolmoqda. Bu masala o'rta sinflarda, ya'ni o'quvchilarning musiqa san'atini ongli idrok etish va bilishlari, musiqiy asarni badiiy ohang va mantiqiy jihatdan xotirada turg'un saqlay olish xususiyatlari kengaygan davrda, ayniqsa, dolzarb hisobdanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. "2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi". Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 8-fevral soni va Internet resursi: www.lex.uz
2. O'zbekiston Respublikasi Konsititutsiyasi – T.:O'zbekiston, 2014.-46
3. J.G'.Yo'ldoshev, S.A.Usmonov – Pedagogik texnologiya asoslari. T. O'qituvchi 2004
4. K.Tolipov M.Usmonboyeva.- Pedagogik texnologiyalarni tadbqiqiy asoslari T. Fan, 2006

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

5. R.J.Ishmuxammedov.- Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. T.Nizomiy nomidagi TDPU,2004 yil.